

„S VÍROU A TOUHOU“

K MOŽNOSTI VYUŽITÍ KNIH A. LINDGRENOVÉ V KŘESŤANSKÉ VÝCHOVĚ

Jana Dědinová

VYUŽITÍ SVĚTSKÉ KULTURY V KŘESŤANSKÉ VÝCHOVĚ NENÍ NIČÍM NOVÝM, VELKÝM PŘÍKLADEM Z PATRISTICKÉ EPOCHY JE ZAKLADATEL ALEXANDRIJSKÉ ŠKOLY KLÉMENS A DALŠÍ TEOLOGOVÉ INTERPRETUJÍCÍ KŘESŤANSKY POHANSKÁ DÍLA, NAPŘ. HOMÉROVA.¹ O SOUČASNÝCH POKUSECH NAVÁZAT NA TRADICI PATRISTICKÉ EXEGEZE V ANGLOAMERICKÉM PROSTŘEDÍ INFORMUJE J. VOKOUN.² V TOMTO ČLÁNKU BYCH RÁDA PŘEDSTAVILA JEDEEN PODNĚTNÝ PŘÍKLAD Z NĚMECKÉHO PROSTŘEDÍ.

Dílem Astrid Lindgrenové se teologicky zabývá německý evangelický teolog a pastor prof. Thomas Vogel, profesor liturgiky na Hochschule für Musik und Theater v Hamburku. Svá bádání a úvahy nad tímto tématem zprostředkovává veřejnosti zejména v kázáních, článcích a rozhlasových pořadech. První řadu deseti kázání pronášá roku 1999 v Evangelicko-luterském lesním kostele na Timmendorfer Strand a kázání později vydává ve sborníku *A přeče je to všechno pravda*.³ Vřelého přijetí se jeho kázáním dostalo nejen mezi posluchači a čtenáři, ale dokonce i od samotné A. Lindgrenové, která T. Vogelovi v říjnu 1999 napsala: „Je skutečně velmi zajímavé se dozvědět, že jste toto léto kázal o mých knižních postavách.“⁴ V roce 2002 pak T. Vogel u příležitosti spisovatelčiných 95. narozenin přednesl první řadu lindgrenovských rozhlasových rozjímání. I ta se setkala s velmi kladným ohlasem, dokonce německé „dvorní lindgrenovské nakladatelství“⁵ Oetinger v Hamburku věnovalo jednu stranu svého almanachu⁶ právě Vogelově práci. Další rozhlasová rozjímání a řadu vánočních kázání pak přednesl u příležitosti spisovatelčiných 100. narozenin za přítomnosti její dcery Karin Nyman v Lübecku.⁷ V roce 2008 vydal sborník některých těchto textů nazvaný *Bezpečí a svoboda. Teologicky k Astrid Lindgrenové*.⁸ Představuje v něm kratší stati k interpretaci jednotlivých knih A. Lindgrenové i pojednání analyzující některé podstatné okamžiky spisovatelčina života v křesťanském kontextu. Navíc sborník obsahuje scénář dětské hry T. Vogela, která je v zásadě křesťansky interpretovanou epizodou z knihy Emil z Lönebergu.

Ráda bych zde představila některé podstatné motivy a obrazy, jež autor v těchto textech analyzuje, neboť jeho práci považují za výborný příklad teologického pojetí díla Astrid Lindgrenové.

Vogelovy interpretace

Ve sborníku představuje autor v krátkých statích teologicky interpretované některé knihy A. Lindgrenové (*Děti z Bullerbynu*, *Pippi Dlouhá punčocha*, *Mio, můj Mio*, *Ronja, dcera loupežníka* a *Emil z Lönebergu*), povídky Jižní louka a Hraje má lípa, zpívá můj slavík a několik vánočních příběhů a povídek.

V *Dětech z Bullerbynu*⁹ nalézá T. Vogel dvě základní hodnoty, které charakterizují život oněch šesti šťastných dětí ze statkářské samoty, totiž „bezpečí“ a „svobodu“, které jsou tu ve vzácné rovnováze. Cituje přímo Astrid Lindgrenovou, která hovoří o svém vlastním dětství: „Měli jsme dvojí, co utvářelo naše dětství takovým, jaké bylo – bezpečí a svobodu.“¹⁰ Onu vyváženost a komplementaritu těchto dvou hodnot pak aplikuje na křesťanský vztah k Bohu: „A právě toto slovní spojení platí také pro zdravý vztah k Bohu, pro dobrou, Bohem chtěnou životní rovnováhu: bezpečí a svoboda.“¹¹ Pak interpretuje příběh z knihy *Děti z Bullerbynu*, který vypráví o tom, jak se děti učily ve škole, že je dobré pomáhat druhým lidem a kterak si bullerbynská děvčata předsevzala plnit tento úkol vůči „svému“ dědečkovi. Pozná-

vají však, že jejich upřímná snaha nezmůže ani část toho, co zázračně působí jejich pouhá přítomnost, pro niž nemusejí vynaložit žádné zvláštní úsilí: „Á, mí malí přátelé tu jsou, řekl dědeček. ‚No, to mám opravdovou radost!‘ No ne, to bylo ale tedy k vzteku! Jen jsme otevřely dveře, a dědeček už měl radost. To by nám už pak nezbylo nic, co bychom mohly udělat.“¹² T. Vogel přirovnává dědečkovu čistou nezaslouženou radost z přítomnosti dětí k čiré, nezasloužitelné radosti setkání Boha a člověka: „A není tomu u Boha právě tak? Ryzí ospravedlnění! Štěstí ne jako výsledek výkonu a námahy, nýbrž jako dar a setkání, jako samozřejmá vzájemná přítomnost, vzájemná radost...“¹³

Ve stati nazvané *S vírou a touhou* se T. Vogel věnuje povídce *Hraje má lípa*, zpívá můj slavík¹⁴, jejíž hlavní postavou je osmiletá Malin, která se po smrti rodičů musí nastěhovat do chudobince. Jediným zásvitem krásy, který k Malin proniká, jsou slova, jež při návštěvě u místního pastora dívka zaslechne z úst kohosi, kdo předčítá pastorovým malým dětem. Ta slova „v celé své nádheře proletěla dveřmi a dolétla k Malin. Do té doby nevěděla, že slova mohou být tak krásná. Teď to poznala, a slova se jí snášela do duše, jako padá ranní rosa na letní louku. Ach, tak ráda by si je schovala do konce všech dní a nikdy nezapomněla...“¹⁵ Ze všech slov jí však v paměti zůstává pouze jeden verš: „Hraje má lípa, zpívá můj slavík“¹⁶ a to jsou její „slova útěchy“,¹⁷ která jí dávají sílu žít dál. „A jak šel čas (...) slova se proměnila v touhu, která ji pronásledovala dnem a nocí.“¹⁸ A tato touha ji dovedla k nápadu zasadit hrášek místo semínka lípy, neboť „Možná Bůh ve své dobrotě dá, aby tentokrát z hrášku vyklíčila lípa (...). A tak začala věřit a toužit (...).“¹⁹ a skutečně vyrostla lípa. T. Vogel zdůrazňuje Malinino nadějeplné vyznání: „s vírou a touhou se to zdaří“.²⁰ V tomto poselství nalézá „nový, jiný tón v Malinině životě“,²¹ který se stává „útěchou srdce, která pomáhá té malé snést a zvládnout život“.²² Toto poznání pak aplikuje na lidský život obecně, neboť, jak praví: „Vždy existují kruté stránky života. Pak musejí dobrá slova rozvinout svoji sílu a pomoci nám dostat se dál. Bohudíky existují slova, která prostupují, pomáhají a povzbuzují. Slova, která dávají vzrůst polámaným křídílům duše.“²³ Tato slova pak T. Vogel nalézá v Božím slově. Cituje zde Izajášův příslib spásy²⁴ i Kristova spásonosná slova určená uzdravenému malomocnému: „Vstaň a jdi, tvá víra tě zachránila.“ (L 17,19)

**MGR. JANA
DĚDINOVÁ**

vyštudovala učitelství náboženství a etiky na TF JU v Českých Budějovicích a nyní se jako doktorandka při Ekumenickém institutu TF JU zabývá možností aplikace patristické exegeze na interpretaci díla Astrid Lindgrenové.

Příběh *Mio, můj Mio*²⁵ interpretuje T. Vogel jako hledání vlastní identity: „Kdo jsem já – kdo jsem já skutečně? Člověk, kterého ve mně vidí ostatní, nebo já sám, jak se snažím se nastojit? Nebo člověk, který se nechá nově povolát z dálky a tím se stává někým jiným, novým? Všechno zároveň? Svým příběhem ‚Mio, můj Mio‘ nás Astrid Lindgren uvádí do této otázky – a dodává přitom odvahy k fantazii, která nepotlačuje životní realitu, spíše rozšiřuje její hranice.“²⁶ Tento motiv hledání sebe sama poté autor zasadí do kontextu biblického motivu povolání do nového domova. Poukazuje přitom na podobenství o ztraceném synu, který se navrácí do otcovského domu.²⁷ V *Miovi* spatřuje křesťana, který hledá otcovský dům, a tím také svoji vlastní identitu. Zakotvením v Bohu nachází křesťan nový domov, novou zemi, nové žití ve společenství s Otcem, které ale není (podobně jako Země v daleké dálce v *Miově* příběhu) jen ryzí neposkvřnou idylou: „Také zde existuje nesmírná nenávisť, zlo. Také zde platí, jako vždy v životě: zaujmout postoj k protivní se zlu, je-li to nutné i vést proti němu boj.“²⁸ O významu vnitřního zakotvení v Otcu pak říká: „Kruté stránky života nejsou přeskočeny, ale jsou snesitelné, protože tento základní pilíř je neochvějně zakoušen: ‚...on miluje mě, můj otec, Král, a já, já miluji jeho, svého otce...‘“²⁹ Stať o této knize pak uzavírá citací Dietricha Bonhoeffera, která vypovídá o odevzdanosti do Boží – Otcovské vůle v otázce vlastní identity: „Ať jsem kdokoliv, Ty mě znáš, Tvůj jsem, ó Bože!“³⁰

V povídce *Sunnaneng*, titulní povídce ve stejnojmenné sbírce *Jižní louka*,³¹ spatřuje T. Vogel klíčový teologický prvek v interpretaci motivu naplněné tužby. Zoufalství chudých (fyzicky i citově) sourozenců – sirotků Anny a Matyáše je v příběhu přemoženo nadějí a tužbou po skutečném dětském životě v bezpečí a svobodě, zhmotněnou v kouzelném světě „Jižní louky“, kam je jednoho zimního dne zavede cestou ze školy červený ptáček. Právě tuto bytostnou tužbu, která je dovede až do tajemné země „za zdí, kde je jaro, domov, světlo, hra a smích a maminka volající: ‚Pojďte, všechny moje děti!‘“³² interpretuje T. Vogel jako nutnou hnací sílu pro smysluplný (křesťanský) život: „Musejí existovat oblasti, v nichž je duše posilována – které nás nechávají doufat, že ne vše musí zůstat při starém, že touha má cíl a patří k realitě. Všechno se může změnit: Po smrti a před smrtí.“³³ Vytoužené přijetí, kterého se dětem dostává od maminky všech dětí v jejím zvolání: „Děti moje, kde jste, pojďte už!“³⁴ klade autor do spojení s biblickým veršem: „Pojďte ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny, a já vám dám odpočinout.“ (Mt 11,28)

Příběh loupežnické dcery Ronji³⁵ je pro T. Vogela především příběhem o „uzdravené trhlíně“, kterou je obrazná trhlina v Mattisově hradě i skutečná bytostná a šířící nenávisť mezi loupežnickými kmeny Mattise (Ronjina otce) a Borky (otce Birký, Ronjina „bratrského“ přítele na život a na smrt). Právě ono nebývalé silné přátelské pouto mezi Ronjou a Birkem dokáže tuto hlubokou trhlinu překonat, jak říká T. Vogel: „Skrze děti a jejich tiše rostoucí náklonnost se dávají do pohybu staré, nehybné bojové fronty.“³⁶ To má představovat naději v opravdovou realizovatelnost apoštolského požadavku z Listu Filipským: „dovršte mou radost a buďte stejné mysli, mějte stejnou lásku, buďte jedné duše, jednoho smýšlení“ (Fp 2,2). Tato naděje je životaschopná v Bohu skrze člověka, jak popisuje autor v samém závěru stati o knize *Ronja, dcera loupežníka*: „Bůh uzdravuje trhliny (Ž 60,4) – občas skrze člověka, beroucího vážně usmíření a jednoduše s láskou se pokoušejícího nově začít.“³⁷

Emil z Löneberg³⁸ je zde vylíčen jako „uličník plný nezbedností“³⁹, který budí pohoršení a opovržení sousedů, ale přese všechno je svými rodiči (zvláště matkou) milován. Jeho „síla“ (která ho žene do dalších a dalších skopičin) je trnem v oku

celému okolí. Ovšem Emilovi literární rodiče (zvláště maminka, která se ho trpělivě zastává proti služebné Lině i proti Löneberským farníkům), jeho stvořitelka A. Lindgrenová ani (nejen) dětský čtenář se necítí touto silou ohroženi. T. Vogel pak interpretuje tuto Emilovu sílu ryze pozitivně a představuje jej jako „silného pro druhé“.⁴⁰ Tato síla je podle něj pozitivně formována i ve chvílích, které Emil velmi často tráví „za trest“ vyřezáváním dřevěných panáčků v truhlárně, odkazuje na citaci z příběhu, v níž se Emil dokonce modlí. Vrchol požehnaného nasměrování Emilovy nezkrotnosti demonstruje připomenutím příhody, v níž se odhaluje jiná stránka Emilovy postavy.⁴¹ Hrdina zůstává se svojí sestrou sám doma, protože rodiče jsou pozváni na večerní slavnost bez dětí. Spíží a kuchyně překypují dobrým jídlem a pitím, neboť na druhý den jsou očekáváni vzácní hosté k vánoční oslavě. Tu se však Emil dozvídá o veliké nespravedlnosti, která se odehrála v nedalekém chudobinci (představená chudobince sama snědla všechny vánoční pochutiny, kterými všechny místní chudé obdarovala Emilova maminka), a pohnut neštěstím a zoufalstvím, které tato újma způsobila jeho ubohým obyvatelům, se rozlítí a ve svém zápalu dostává úžasný nápad uspořádat z bohatých zásob, které jsou ve spíži připraveny pro zítřejší návštěvníky, velkou hostinu pro všechny tyto ubožáky z chudobince.⁴² T. Vogel srovnává velkolepý obraz zástupu dojatých starců, stařen a bláznů mířících na vysněnou hostinu s biblickým podobenstvím o hostině (Mt 22,1–10). T. Vogel cituje zvolání jednoho z těchto chudých, Blázna Jockeho: „Pozřete, světla a blaženosti bez hranic,“⁴³ a dále praví: „Nový příběh o hostině jde svojí cestou, v níž biblická hostina získává novou jasnost a aktuálnost.“⁴⁴ Emilova matka nakonec musí uznat, že onen na první pohled šílený Emilův nápad pramení z jeho zcela nevinně nasměrované síly: „(...) chudáček nešťastný. V hloubi duše je ten můj kluk hodný“⁴⁵, ale někdy mám strach, že se dočista pomátl.“⁴⁶ Onu „pomatenost“ popisuje T. Vogel v závěru stati o Emilovi z Löneberg⁴⁷ takto: „Vždyť je možné, že tím jen blahodárně posunul zavedené pořádky, pobláznil se – také ve jménu Božím – k ‚silnému pro druhé‘.“⁴⁷

Ve sborníku *Geborgenheit und Freiheit* se téma knih o Emilovi z Löneberg⁴⁸ objevuje ještě dvakrát, a sice v přepisu autorovy divadelní hry, představující onu epizodu o vánoční hostině pro chudé z knihy Astrid Lindgrenové v jeho vlastní teologické interpretaci.⁴⁸ Příběh tu získává jednoznačnou spojitost s evangelijním podobenstvím o hostině, které je ve čtvrtém obraze hry přímo citováno.⁴⁹ A popud k uspořádání hostiny pro obyvatele chudobince tu Emil na rozdíl od originálu nezískává jen z pohnutí nad nespravedlností, ale přímo z rozhovoru o tomto podobenství se svojí mladší sestrou Idou. Poslední výstup hry se uzavírá slovy: „(...) přičemž by to mohlo být bláznovství Evangelia, které tu vychází najevo (...) tak, že vzniká nový, jiný řád, spravedlivý, ve kterém všichni slaví spolu a jsou nasyceni dobrem a laskavostí – nakonec. Amen.“⁵⁰

Závěr

Těchto několik ukávek z výkladů Thomase Vogela ukazuje možnosti katechetické interpretace příběhů Astrid Lindgrenové. Podle vzoru církevních otců zde autor navazuje na klenot soudobé kultury, oblíbený již několikerou generací dětí, a dává nám příklad, jak s takovým textem pracovat v náboženské výchově (eventuálně v náboženském vzdělávání).

Poznámky:

- 1 Srov. DĚDINOVÁ, J. Rahnerův křesťanský humanismus jako metoda inkulturace. *Misiologické fórum* 1/2013, s. 19–25.
- 2 VOKOUN, J. Die Bibel postkritisch lesen. *Dt. Pfarrerblatt*, April 2012, s. 204–207.

- 3 VOGEL, T. *Und doch ist Allen Wahr. Predigtreihe zu Figuren von Astrid Lindgren*. Timmendorfer Strand: im Selbstverlag, 2001.
- 4 VOGEL, T. *Geborgenheit und Freiheit. Theologisches zu Astrid Lindgren*. Timmendorfer Strand, 2008, s. 3.
- 5 Srov. STRÖMSTEDT, M. *Astrid Lindgrenová: životopis*. Praha: Albatros, 2006, s. 258.
- 6 PETERSEN, A. et kol. *Oetinger Lesebuch. Almanach*. Hamburg: Oetinger, 2003.
- 7 Srov. VOGEL, T. *Geborgenheit und Freiheit*, s. 3.
- 8 VOGEL, T. *Geborgenheit und Freiheit. Theologisches zu Astrid Lindgren*. Timmendorfer Strand: im Selbstverlag, 2008.
- 9 LINDGRENÓVÁ, A. *Děti z Bullerbynu*. Praha: Albatros, 1995.
- 10 Cit. VOGEL, T. *Geborgenheit und Freiheit*, s. 8, v češtině in: STRÖMSTEDT, M. *Astrid Lindgrenová: životopis*, s. 90.
- 11 Cit. VOGEL, T. *Geborgenheit und Freiheit*, s. 8.
- 12 Cit. LINDGRENÓVÁ, A. *Děti z Bullerbynu*, s. 128
- 13 Cit. VOGEL, T. *Geborgenheit und Freiheit*, s. 7.
- 14 LINDGRENÓVÁ, A. Hraje má lípa, zpívá můj slavík. In: *Jižní louka*. Praha: Albatros, 2012, s. 27–43.
- 15 Cit. tamtéž, s. 34.
- 16 Cit. tamtéž.
- 17 Cit. tamtéž, s. 35.
- 18 Cit. tamtéž.
- 19 Cit. tamtéž, s. 37 a 38.
- 20 Srov. tamtéž, s. 34.
- 21 Cit. VOGEL, T. *Geborgenheit und Freiheit*, s. 16.
- 22 Cit. tamtéž.
- 23 Cit. tamtéž.
- 24 Srov. *Iz 30,15*.
- 25 LINDGRENÓVÁ, A. *Mio, můj Mio*. Praha: Albatros, 1996.
- 26 Cit. tamtéž.
- 27 Srov. tamtéž.
- 28 Cit. tamtéž, s. 10.
- 29 Cit. tamtéž.
- 30 Cit. tamtéž.
- 31 Jde o dosud (jaro 2013) nejnovější překlad díla Astrid Lindgrenové do češtiny: LINDGRENÓVÁ, A. *Jižní louka*. Praha: Albatros, 2012.
- 32 Cit. VOGEL, T. *Geborgenheit und Freiheit*, s. 15.
- 33 Cit. tamtéž.
- 34 Cit. LINDGRENÓVÁ, A. *Jižní louka*, s. 18; T. Vogel však cituje německý překlad: „Kommt, alle meine Kinder!“ (LINDGREN, A. *Klingt meine Linde*. Hamburg, 1982), tj. doslova: „Pojďte, všechny moje děti!“
- 35 LINDGRENÓVÁ, A. *Ronja, dcera loupežníka*. Praha: Albatros, 2007.
- 36 Cit. VOGEL, T. *Geborgenheit und Freiheit*, s. 14.
- 37 Cit. tamtéž.
- 38 LINDGRENÓVÁ, A. *Emilovy skopičiny*. Praha: Albatros, 2003. LINDGRENÓVÁ, A. *Emilovy další skopičiny*. Praha: Albatros, 2005. LINDGRENÓVÁ, A. *Emil a Ida*. Praha: Albatros, 2006.
- 39 Cit. VOGEL, T. *Geborgenheit und Freiheit*, s. 11.
- 40 Cit. tamtéž.
- 41 Cit. tamtéž.
- 42 Srov. LINDGRENÓVÁ, A. *Emilovy skopičiny*, s. 123–159.
- 43 Cit. tamtéž, s. 145.
- 44 Cit. VOGEL, T. *Geborgenheit und Freiheit*, s. 11.
- 45 Německá citace zní v doslovném překladu: „...ubohé dítě. Jistě je vlastně zbožný (*fromm*) chlapec, avšak někdy myslím, že se zblázní.“ (cit. In: VOGEL)
- 46 Cit. LINDGRENÓVÁ, A. *Emilovy skopičiny*, s. 159
- 47 Cit. VOGEL, T. *Geborgenheit und Freiheit*, s. 11.
- 48 Tamtéž, s. 19–23.
- 49 Srov. tamtéž, s. 21.
- 50 Cit. tamtéž, s. 23.

Zusammenfassung: “Mit dem Glauben und Wunsch”

Der Aufsatz befasst sich mit der Interpretierung des Werks von Astrid Lindgren in den Texten des deutschen Theologen Thomas Vogel und stellt einige seiner Deutungen von Lindgrens Erzählungen vor. Die Autorin stellt seine Konzeption in den breiteren Zusammenhang der Problematik von Inkulturation des christlichen Glaubens und sieht in ihm ein gelungenes Beispiel katechetischer Arbeit mit dem gegenwärtigen Kulturschatz.

PRACOVNÍ SKUPINA PRO OBNOVU KATECHEZE S DOSPĚLÝMI

ThLic. LENKA JEŘÁBKOVÁ A ThLic. JIŘÍ PEŠEK JSOU ČLENY PRACOVNÍ SKUPINY, KTERÁ SE V RÁMCI PROJEKTU „OBNOVA KATECHEZE A NÁBOŽENSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICĚ“ VĚNUJE KATECHEZI A NÁBOŽENSKÉMU VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH LIDÍ A KATECHUMENÁTU. NA ŽÁDOST REDAKCE ZPRACOVALI ZPRÁVU O ČINNOSTI TĚTO SKUPINY.

Katecheze s dospělými je jednou z klíčových oblastí náboženské výchovy a vzdělávání v církvi. Podle VDK (172–174) se má věnovat těm, kteří žijí dle víry uvědoměle a touží po jejím prohloubení; dále těm, které můžeme nazvat „kvazikatechumeny“, ti nebyli přiměřeně katechizováni a nedovedli svou iniciaci k plnosti nebo se vzdálili od víry; jakož i dospělým nepokřtěným – hledajícím a katechumenům v plném slova smyslu. Ve všech případech je třeba přihlížet k situaci katechizovaných dospělých a k situaci společenství víry, které má být místem přijetí. Tolik několik základních linií z vize oficiálních dokumentů církve.

V podmínkách současné české církve je na většině míst katecheze s dospělými mezi ostatními formami náboženské výchovy a vzdělávání spíše popelkou. Možná chybí dostatek síly a energie, možná jsou tu obavy z nedostatku kompetence, možná chybí praktické pomůcky šité na míru současného člověka

v našem prostředí. Naše pracovní skupina chce pomoci odstranit zejména poslední dvě příčiny nedostatečné či neadekvátní nabídky ze strany církve.

Prioritně se naše skupina zaměřuje na trvalou katechezi s dospělými a permanentní vzdělávání dospělých v oblasti víry a života církve, a to formou různých dlouhých a obsahově pestrých katechetických cyklů. Velkou výzvou je rovněž druhé zásadní těžiště naší práce, totiž iniciační katecheze s dospělými, zvláště katechumenát. V určité míře poskytnou výsledky naší práce podněty i pro první hlásání, přípravu dospělých na biřmování a znovuvedení dospělých do života z víry. Přihlídneme rovněž ke specifické katechezi lidí v konkrétní životní situaci, jako jsou manželé, senioři či ze sociologického hlediska stále narůstající skupina singles.